

Online Social Networks

ส่งผลต่อการเรียนรู้ หรือไม่

ดร.ประจักษ์ เวียงโหม

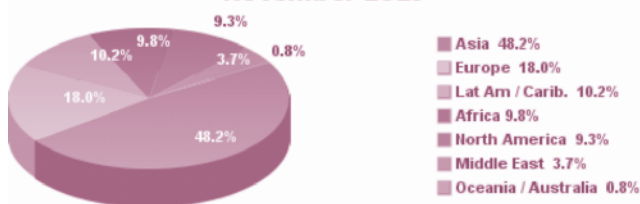
คณะเทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

โสร แห่งอินเทอร์เน็ต หรือโลกแห่งอินเทอร์เน็ต เราคงปฏิเสธไม่ได้ว่ารูปแบบสังคมของเราได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากพลังการสื่อสารผ่านออนไลน์โซเชียลเน็ตเวิร์ค (Online Social Networks: OSNs) จากรูปแบบสังคมขนาดใหญ่ในสมัยก่อน มาเป็นรูปแบบครอบครัวขนาดเล็ก มีสมาชิกเพียงไม่กี่คน ถูกความเร่งรีบของเมืองบีบคั้น เรื่องทำมาหากิน บางครอบครัวทำเพียงเพื่อมีให้พอกิน แต่บางครอบครัว ทำเพื่อสถานะทางสังคม แตกต่างกันไป

นอกจากเรื่องปากท้องที่มีผลกระทบต่อความเครียดต่อสมาชิกที่อยู่ในวัยเรียนรู้แล้ว OSNs ยังมีอิทธิพลต่อสังคมครอบครัว ทั้งนี้ มีหลายงานการศึกษาที่ค้นพบด้านลบที่เกิดจากการใช้ OSNs เช่น สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิสัมพันธ์ลดลง สมาชิกต้องการทำงานหรือต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งลดลง เกิดความทุกข์จากการเปรียบเทียบ ทำให้อดนอนเรื้อรัง และร่างกายอ่อนเพลีย ผลกระทบด้านร่างกาย เช่น ทำให้กระดูกคอเสื่อม กล้ามเนื้อทำงานผิดปกติ ปวดคอ ปวดบ่า ปวดข้อมือ

แล้ว Online Social Networks ส่งผลต่อการเรียนรู้หรือไม่ มาดูผลการวิจัยของผู้เขียนที่ได้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาไทยกันบ้างครับ เริ่มต้นจากสถิติของโลกแล้วกันนะครับ

Internet Users in the World by Regions November 2015

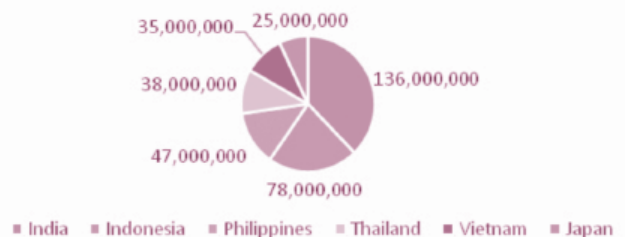

Source: Internet World Stats - www.internetworldstats.com/stats.htm
Basis: 3,366,261,156 Internet users on November 30, 2015
Copyright © 2015, Miniwatts Marketing Group

รูปที่ 1 แสดงจำนวน และอันดับการใช้อินเทอร์เน็ตในโลก

จากรูปที่ 1 แสดงให้เห็นว่า จากประชากรที่ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 3.3 พันล้านคน ทวีปเอเชีย มีประชากร ด้านการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดถึง 48% รองลงมา คือ ทวีปยุโรป 18% รองมาคือทวีปอเมริกาใต้ 10.2% ตามมาด้วยทวีปแอฟริกา 9.8% อเมริกาเหนือ 9.3% ตะวันออกกลาง 3.7% และออสเตรเลีย/โอเชียเนีย 0.8%

แสดงจำนวนและอันดับการใช้ Facebook ในเอเชีย 2015

รูปที่ 2 แสดงจำนวน และอันดับการใช้ Facebook in Asia

(Internet World Stats, 2015)

ประเทศไทยเราอยู่อันดับที่ 4 ของเอเชียในการใช้ OSNs ตัวหนึ่งคือ Facebook โดยอันดับหนึ่งคือ ประเทศอินเดีย นอกจากนี้จากข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติปี 2556 มีสถิติที่น่าสนใจอีกอย่างคือ กลุ่มประชากร อายุระหว่าง 15-24 ทำกิจกรรมศึกษาเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตถึง 40.2% เป็นอันดับสองรองจากการใช้อินเทอร์เน็ตในกิจกรรมสนทนา (Chat/Instant Message) ซึ่งมี 41.4% โดยมีประชากรวัยเรียนซึ่งอายุระหว่าง 15-24 ปี ใช้อินเทอร์เน็ต 5-7 วันต่อสัปดาห์

นอกจากนี้สมาคมโฆษณาดิจิทัล (ประเทศไทย) (2558) พบว่าสังคมออนไลน์ที่มีผู้ใช้สูงสุด คือ Facebook ตามด้วย YouTube, Twitter และ Instagram โดย Facebook มียอดผู้ใช้งาน 30 ล้านคน ช่วงอายุที่ใช้มากที่สุดคือ 18-24 ปี คิดเป็น 32% โดยคนไทยที่ใช้ Facebook ส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ประมาณ 14.4 ล้านคน อันดับ 2 เชียงใหม่ อันดับ 3 ชลบุรี ตามลำดับ และคนไทยที่ใช้ Facebook ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ประมาณ 6 แสนราย

นอกจากนี้สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ปีพุทธศักราช 2557 ยังระบุว่า ผลสำรวจพฤติกรรมของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ประจำปี 2557 การใช้อินเทอร์เน็ตต่อสัปดาห์เฉลี่ย 32.3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ คิดเป็น 19% ของเวลาต่อสัปดาห์ และนิยมเข้าใช้พวก Social Network มากที่สุดเป็นอันดับ 1, ส่วนอ่านข่าว อ่านอีบุ๊ก มาเป็นอันดับ 2 และค้นหาข้อมูล เป็นอันดับที่ 3 ตามลำดับ

แล้วทำไมผลสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ปีการศึกษา 2557 ทดสอบวิชาสามัญ 7 วิชา เพื่อรองรับระบบการรับตรงจำนวน 155,339 คน มีคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 25.39-54.35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน ดูตารางที่ 1 ประกอบ

ตารางที่ 1 ผลทดสอบวิชาสามัญ ปีการศึกษา 2557

จำนวน 155,339 คน	คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 25.39-54.35 คะแนน จาก คะแนนเต็ม 100 คะแนน
วิชาภาษาไทย	คะแนนเฉลี่ย สูงสุด 54.35 คะแนน
วิชาสังคมศึกษา	คะแนนเฉลี่ย 39.42 คะแนน
วิชาคณิตศาสตร์	คะแนนเฉลี่ย 25.39 คะแนน

วิชา	คะแนนเฉลี่ย (Mean)		
	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
ภาษาไทย	41.88	47.19	49.26
สังคมศึกษา	33.39	36.27	33.02
ภาษาอังกฤษ	21.80	22.13	25.35
คณิตศาสตร์	22.73	22.73	20.48
วิทยาศาสตร์	27.90	33.10	30.48
สุขศึกษา	54.61	53.70	62.03
ศิลปะ	28.54	32.73	29.00
การงานอาชีพ	48.72	45.76	49.98

รูปที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสอบ O-NET ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 2555 และ 2556 จำแนกตามวิชา (NIETS, 2016)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลการทดสอบ 3 วิชาที่สำคัญต่อพื้นฐานทางเทคโนโลยี การวิจัย กลับลดลง อย่างน่าใจหายไม่พบคือใจหายนั้นเอง นั่นก็คือ วิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ทั้งนี้รวมถึงวิชาภาษาอังกฤษ อันเป็นเครื่องมือเปิดโลกแห่งการค้นคว้า สื่อสาร ก็ต่ำเตี้ยชะเหลือเกิน

ดังนั้น ผู้เขียนเลยสนใจเก็บข้อมูลดูซะเลย โดยศึกษาพฤติกรรมความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนชั่วโมงการใช้งาน Facebook ในแต่ละวันของนักเรียนระดับปริญญาตรีกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (เกรด) ที่ถูกเก็บรวบรวมจาก 4 มหาวิทยาลัยนักศึกษาระดับปริญญาตรีจาก 4 สถาบันในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2557 ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศิลปากร และสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1-4 ระดับปริญญาตรีโดยใช้แบบสอบถามทำการเก็บรวบรวมตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 397 คน (แบ่งเป็นชาย 139 คน และหญิง 258)

ซึ่งข้อมูลที่ได้ พบว่า เกรดเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 2.79 จากระบบ 4.00 โดยที่จำนวนการใช้ Facebook ต่อวัน เฉลี่ยอยู่ที่ 3.43 ชั่วโมง นอกจากนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างจำนวนการใช้ Facebook ต่อวันกับผลการศึกษาพบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา (Grade) และจำนวนชั่วโมงการใช้ Facebook มีความสัมพันธ์กันเพียง 37.6% จากงานศึกษานี้ บ่งบอกว่าพฤติกรรมการใช้ Facebook ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแบบระบบเกรด ซึ่งตรงกับผลการวิจัยจากต่างประเทศทั้งจากของ Ainin, S. et al. (2015) และ Michikyan, M et al. (2015) ที่พบว่าผลการเรียนไม่สัมพันธ์กับการใช้ Facebook โดยที่ผลการศึกษาโดยรวมจากงานของ Michikyan, M et al. (2015) จะชี้ให้เห็นว่านักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำอยู่แล้ว คือต่ำกว่าระดับเกรด 2.4 จะสัมพันธ์กับการใช้ Facebook มากกว่าคือจะส่งผลให้ผลการเรียนแยกลง มากกว่ากลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนดีอยู่แล้ว โดยที่การใช้ Facebook ไม่ได้ส่งผลโดยตรงกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแต่หากมีปัจจัยอื่นๆ ของนักศึกษาเองที่ส่งผลต่อผลการเรียนประกอบด้วย

ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพล ที่ทำการวิจัยเรื่องการใช้ชีวิตของนิสิต นักศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,262 ตัวอย่างพบว่าผลการศึกษามีความตรงกันในเรื่องจำนวนเวลาเฉลี่ยต่อการใช้อินเทอร์เน็ต โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 3 ชั่วโมงต่อวัน ในขณะที่ใช้เวลาอ่านหนังสือพิมพ์เฉลี่ย 16 นาทีต่อวัน

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์เบื้องต้นของจำนวนชั่วโมงของการใช้ Facebook กับผลทางการศึกษา ซึ่งได้เผยถึงระบบ Facebook ไม่ได้ส่งผลด้านร้ายต่อการเรียนโดยตรงซึ่งสังคมออนไลน์ในด้านบวก จะทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ระหว่างกลุ่มชั้นเรียน ทำให้เกิดความเข้าใจ และสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ โดยตัวระบบของสังคมออนไลน์ เช่น Facebook มีระบบจัดการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เช่น การแชร์ไฟล์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การนัดหมายในการเรียนต่างๆ ในกลุ่มทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ (Knowledge Society) เครื่องมือใหม่เหล่านี้เกิดขึ้นจากการรู้จักใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ทั้งผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด การสอบถามในกลุ่มสังคมออนไลน์นั้น ทำให้เกิดการเรียนการสอนในลักษณะของการแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing) ร่วมกัน การนำเสนอผลงาน การติวหนังสือด้วยกัน หรือแม้แต่กระทั่งการทำงานกลุ่มร่วมกัน อย่างไรก็ตาม การใช้สังคมออนไลน์ เช่น Facebook

ในด้านลบ หากขาดการควบคุมพฤติกรรมการใช้งาน เช่น หากการใช้อินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่นั้น มิได้เป็นการใช้เพื่อแสวงหาความรู้ แต่เป็นไปเพื่อความบันเทิง อาทิ การแชทหรือการเข้าเว็บโป๊ และเว็บลามก จำนวนชั่วโมงการใช้งานที่มากเกินไป ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในกลุ่มที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดการยั่วเย้าต่างๆ จากผู้อ่านที่ไม่มีวุฒิภาวะพอ เกิดการหลงเชื่อ เกิดความขัดแย้ง และปัญหาตามมาในภายหลังได้ นอกจากนี้ การแชร์ข้อมูล และรูปส่วนตัวที่มากเกินไปจะทำให้เกิดการลบลบขโมยข้อมูล หรือการหลอกลวงจากผู้ไม่หวังดีได้

คำแนะนำในการใช้ Online Social Networks ต่อการเรียนรู้

การใช้ Online Social Networks เช่น Facebook Group หรือ Google application (community, sheet, doc) ในการจัดการเรียนรู้ ควรทำให้เกิดเป็นเครือข่าย และเกิดความร่วมมือกัน สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด กับทุกคนที่อยู่ในระบบการเรียนรู้ เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้แบบไม่มีที่สิ้นสุด

1. การใช้ Facebook Group คือ เพื่อสร้างเป็นชุมชนของวิชาที่เรียน เป็นแหล่งเก็บความรู้ การแลกเปลี่ยน การสื่อสาร โดยการตั้งกลุ่มรายวิชาสามารถ upload เอกสารประกอบการเรียนการสอนขึ้นเพื่อศึกษาค้นคว้าระหว่างครู และนักเรียนได้ตลอดเวลา ลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนที่อาจเกิดโอกาสเจอกันน้อยลง ในภาวะของสังคมปัจจุบัน

2. Google App. เช่น Google sheet เพื่อระบุงานที่ต้องทำทั้งหมด ในการเรียนรายวิชานั้น ดังตัวอย่างดังรูป

3. Blog บล็อก สำหรับเผยแพร่เอกสารประกอบการเรียนการสอน หรือสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนได้

4. YouTube หรือ Slide share เพื่อให้ผู้สอน สามารถ
เผยแพร่วิดีโอการเรียนการสอน และนักเรียนสามารถเผยแพร่ผลงาน
ของตนเองให้เพื่อนๆ และครูได้แสดงความคิดเห็น

แต่อย่างไรก็ตาม จากการสอบถามนักศึกษาในปัจจุบัน นักศึกษาส่วนใหญ่ชอบที่จะปฏิสัมพันธ์ผ่านระบบ Facebook Group มากกว่าเครื่องมืออื่นๆ จากที่ยกตัวอย่างมา

สิ่งที่ต้องระวังเพิ่มก็คือ

1. การนำข้อความ เอกสาร ภาพ หรือวิดีโอ มาใช้ ควรตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการอ้างอิงแหล่งที่มาของเอกสาร เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีต่อการศึกษา และวิจัยในอนาคตของนักเรียน ซึ่งเป็นจริยธรรมที่สำคัญสำหรับการทำงานต่อไปในอนาคต

2. ครูควรตรวจสอบข้อมูล และภาษาที่ใช้ในการสื่อสารอย่าง
สม่ำเสมอ เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้

สุดท้ายของบทความนี้ผู้เขียนต้องการให้การศึกษาระดับนี้จะเป็นพื้นฐานของการศึกษาในอนาคตต่อไป ถึงปัจจัยด้านใดจาก Facebook ที่ส่งผลต่อผลการศึกษาที่แท้จริง ที่จะนำมาสู่การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้ Facebook หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์อื่นๆ มาช่วยประกอบในระบบการเรียนการสอนต่อไป

[illegible]